

Egy vidám összeesküvés krónikája

*Elszámolok háromig
Még mindig nem mentél el
Akkor veled maradok*

Klara Sonnenschein: Haikuk a bőrömböbe karcolva

Egy bolond hagyatéka

Ernst Katz a fogait csikorgatta, amikor észrevette, hogy az erkélyen a cserépes növények földje száraz. Évek óta nem történt meg vele ilyesmi. De semmiképp nem akarta lekésni a vonatot. Odaszaladt az íróasztalhoz, és gyorsan írt egy sort a levél végére, amelyet Biggynek hagyott hátra. Végül felkapta az utazótáskáját, és kisetett a lakásból.

A levélben ez állt:

Kedves Biggy,

elutaztam két napra egy barátomhoz Eisenstadtba. A hűtőszekrényben találás két pohár joghurtot, tegnap lejárt a szavatosságuk. Kérlek, ürítsd ki őket, vagy a hasadba, vagy a vécébe, kedved szerint.

A kívánságodra, hogy adjak neked órákat ellenálló gondolkodásból, azt tudom válaszolni, hogy erre én vagyok a legalkalmatlanabb. A tisztesség úgy kívánja, hogy elmagyarázzam, miért. Attól tartok, hogy amit nálunk és feltehetőleg máshol is általában ellenállásnak, kritikai tudatnak, ellenkultúrának, radikális művészetnek és szubverzióknak neveznek, annak semmi köze ahhoz, amit én ez alatt értek. Mi több: az számomra még annál is visszatartóbb, mint ami ellen irányul. Nem elégszem meg az igaz és jó szándékú részeivel, mert azok csak a gyengeségei mentegetésére szolgálnak, és elterelik a figyelmet arról, hogyan lehetne jobban csinálni.

A befolyásom nem tesz jó se neked, se nekem. Te bátran elszakadtál sok mindentől, amit rossznak éreztél. És most hasonló gondolkodásúakat keresel, szellemi társakat, egy másik, jobb kultúrát, egy – mondjuk így – ellenhazát. Az én gondolkodásomban azonban nincs haza, csak hazarombolás, szüntelen nomadizálás, amely nem hagyja magát elbátortalanítani attól, hogy sehol nem talál otthonra, hanem épp ebből meríti erejét. Mert az otthonra találás a magunkfajtanak a halálba indulást jelenti jóval a fizikai halál előtt. És ha titeket, fiatalokat nézlek (nem rád gondolok, aki, úgy látszik, titokzatos kivétel vagy), akkor azok a szavak jutnak eszembe, amelyeket apám mondott nekem, amikor kamaszként a világnagy bajoskáimról panaszkodtam: Remélem, soha nem leszek olyan idős, mint te.

Hamar észrevennéd, hogy sokkal hevesebben ostromozom a te cool ellenkultúrát, mint a gyűlölt kultúrát. Én meg átérezném, hogy ez téged mennyire ellenem fordítana.

Ott sem látok mást, csak attitűdöt, következmények nélküli hangoskodást, formális dekonstrukciót, a semmiségek felnagyítását és a szellem kiéheztetését. Biggy, lásd be, ha engem követnél, az következményeket jelentene, azok pedig a társadalmi hátrányok láncolatát jelentenék. Senki nem kedvelne téged. Egyetlen szavadat sem értenék úgy, ahogy te gondolod, mert azok – igazságuk bizonyítékaként – ellenkeznének a piacképes gondolatsablonokkal. A jellemzőségeid hiányosságként, a megvesztegethetetlenségedet hiú önfejűségként értelmeznék.

Te még fiatal vagy, szereted a társaságot, szeretsz nevetni, és élvezed a társadalmi önfelmutatás részben bájos, részben önző játékát. El akarod ezt tékozzolni?

A társasélet csodás emberi képessége ugyanakkor a butaság és a konformitás veszedelmes melegágya. A társasági érzék mérgező gombafonalzatként egy olyan betegség keríti hatalmába, amelynek első tünete az, hogy ott érzi magát a legindividuaisabbnak az ember, ahol a legkonformistább.

Szeretne az ember a többiekkel együtt csinálni valamit, köztük lenni, szeretné, ha simogatnák és a keresztnevével szólítanák, még ebben az életben, és mivel azt akarja, hogy megértsék, kénytelen a forgalomban levő kódokat használni, míg végül már csak azokat érti meg. Ezeknek a szükségleteknek a révén kebelezi be őt a gép, inkasszálja, még akkor is ha az ember punk és occupy... sőt akkor igazán!

Senki sem csodálna a kérlelhetetlenségéért. Egyszer csak te is olyan hó-bortos, hideg és arrogáns leszel, ahogy ezt nekem kezdettől felrótták. Én nem rovom fel neked, hogy eljátszod a szokásos társasjátékokat. Ez mélyen embéri. De cserébe te se ródd fel nekem, hogy én ezeket megtagadom. Az egyetlen, amit a populáris kultúrából igaznak tartok, az a zombi- és emberevőfilmek.

Egy ilyen elkeseredett öreg kötekedőtől, akinek a világ már nem adhat semmit, és aki a világnak nem is tartozik semmivel, egy ilyentől akarsz tanulni? Képzeld el, hogy szentimentális leszek, és a figyelmedre fogok ácsingózni, és észreveszed, milyen zsákutcába jutottál. Mindketten halálosan boldogtalanok leszünk, és számomra ráadásul a halálos jelző más jelent, mint egy ilyen fiatal vidám teremtés számára, aki vagy...

Egy örült véletlennek köszönhetően találkoztunk, és egy banális önkény miatt támadt benned érdeklődés irántam. Találkozhattál volna a vonaton egy reikitanárnóval is, aki a palesztinok jogaiért harcol, vagy egy elragadó Wim Wenders-monográfussal vagy akár Peter Sloterdijkkel is, és akkor talán az ő tanítványuk akarnál lenni. És szövetkeznél velük ellenem, velük, akik telebeszelnék a fejedet azzal, hogy én egy világtól elidegenedett kultúrpeszsimista vagyok, aki a szellem piacán leragadt az 1963-as nyári kollekciójánál. Én nem tudnám magam megvédeni. Hogy én még a kultúrpeszsimistákat is nevésgesnek tartom, hogy a gondolkodás nem divat kérdése, és hogy egyáltalán nem idegenedtem el a világtól, mert pontosan tudom, mire és kire lövök, de nyíltan vallom, hátaltel alázattal az igazság és minden olyasmiról, ami szép és igaz lehetne, hogy ezt a társadalmat a kelletlen kritikusaival és seggnyalóival együtt olyan titáni hevülettel gyűlölöm, hogy azzal ki lehetne váltani a föld mélyének összes energiáját.

Hát, kedvesem, most add meg a joghurtot és bocsásd meg a kemény szavakat.

Jóakarató lakóársad:

Ernö Katz

SZIJJ FERENC FORDÍTÁSA

